

“Doktor Ölüm” kimdi? Who was “Doctor Death”?

Merve BAKIRCI^a

Barry Levinson (Yönetmen), Özgün adı: You don't know Jack, 2010.

Yönetmenliğini komediden bilim-kurguya kadar pek çok film türüne imza atmış olan Barry Levinson'un yaptığı *You Don't Know Jack*, Türkçeye çevrilmiş adıyla konusu hakkında daha iyi fikir veren *Doktor Ölüm* filmi, yıllardır süren tartışmalar sonucu halen çözülememiş ötanazi problemini ele alır. Oyuncu kadrosunu Al Pacino, Susan Sarandon, John Goodman, Danny Huston Brenda Vaccaro gibi isimlerin oluşturduğu 2010 yapımı film biyografi-dram türündedir.

1990'lardan itibaren kendi geliştirdiği yöntemlerle ötanazi uygulayan doktor Jack Kevorkian'ın hayatını konu alan film, hekim yardımcı öz kıyım fikrini savunur. Bu fikrin savunucusu olan Kevorkian'ın geliştirdiği yöntemleri, uygulamalarını, ötanazinin meşrulaşması için verdiği hukuk mücadelesini anlatırken karşılaştığı hastalardan bir bölümünü de tüm bunların içinde izleyiciyle paylaşır.

Kimi insanlar için asla uygulanmaması gereken bir yöntemken, kimi insanlar için, özellikle de buna ihtiyaç duyan ve bunu seçmek isteyen hastalar için yapılması gereken olarak görülen ötanazi, Kevorkian için bir haktır. Herkes bu hakkı kullanma konusunda serbesttir ve iyileştirme süreci; ağrıların dindirilmesini, acısız ölüme yardım edilmesini ve nitelikli yaşamın varlığının korunmasını kapsar.

Film, ötanaziyi eleştirirken, kendi keskin çizgilerimizden ve tek bir açıdan yola çıkan görüşlerimizden sıyrılmamızı sağlar. Hem hastanın içinde bulunduğu durum, hem de doktorun yükümlülükleri ile beraber yapabileceklerinin sınırları düşünülmelidir. Acılı sürecin içinde olan hasta kendi kararlarını verebilme konumundayken yani yeterliliği var iken, özgürlüğünün en büyük karşılığı olan kendi hayatı ile ilgili karar alma ve sonuçlarını kabul etme durumu gerçekleşmelidir. Buna ne hayatındaki diğer insanlar, ne de hekimi karar vermelidir. Makinalardan, ilaçlardan, tedaviden bilerek uzak tutulmuş bir hasta, olduğundan daha kötüye götürülmüşse ve ölümüne sebebiyet verilmişse o zaman katil bir doktordan ve onun kabul edilemez yöntemlerinden bahsedilebilir. Ancak, ölmekten daha vahim olan hayatın anlamını yitirerek yaşamak, hasta tarafından reddedildiğinde, tedaviyi durdurmak hekimin hastayı iyi hale sokma görevinin bir parçasını oluşturmaktadır. Yaşam hakkının son ve mutlak hali olan ölüm hakkının kullanılması ancak kişiye aittir.

Film, ötanazi tartışması etrafında şekillense de bir biyografi olması onu sadece ötanaziyi işleyen bir film olmanın ötesine taşımaktadır. Adalet kavramını bir kez daha düşündüren filmde, mahkeme sahneleri Michigan kanunlarına karşı çıkışları, kendini savunmaktan vazgeçip, artık ötanazinin yasal bir hak olarak tanınmasını isteyen Kevorkian için bir çeşit savaşa dönüşmüştür. Kendi etrafındaki meslektaşlarının dâhi onu anlamayarak hekim olarak tek görevinin hastalarını iyi etmek, edemiyorsa oldukları halleriyle sadece nefes almalarını sağlamak, ne olursa olsun onları var kılmak olduğunu savunması, Kevorkian için doğru

^a İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü ✉ merve.bakirci@ug.bilkent.edu.tr

Gönderim tarihi: 24.10.2015 • Kabul tarihi: 29.10.2015

bulunamaz, kabul edilemez.

Kesitler halinde verilen hasta örnekleri incelendiğinde, sahip oldukları niteliksiz hayat onları muhtaç kılarken günden güne de kötüye gitmelerine sebep olur. Bedenen olmasa da ruhen iyi olma hali artık hiç mümkün görünmez. İyi sona hiç bir zaman sahip olamayacak bu hastalar gösteriyor ki Kevorkian onların son kurtarıcısıdır. Özgürlükleri hata yapma yahut mutluluğa ulaşma hakkını da içerir, çünkü tek ölçüt insandır.

Filmdeki siyasi mesajlar da ara ara dikkati çekmektedir. Örneğin, Kevorkian'ın çalışmalarından oluşmuş yağlı boya tablo sergisinde, iki el ile tutulmuş kesik baş tablosundaki ellerden birinde Türk Bayrağı, diğerin de ise Nazi simgesi kullanılarak soykırma dikkat çekilmiştir. Amerika'daki Ermeni diasporasının varlığını ve filmin de biyografik olduğunu düşünürsek bu gösterim çok da absürd durmamaktadır. Çünkü film kurgu olmadığından, ötanazinin yanı sıra işlenen ayrı bir siyasi konu olması düşünülemez. Tüm bunlar Kevorkian'ın hayatının içinde bir bütünlük oluşturduğundan iç içe verilmiştir.

You don't know Jack'deki Kevorkian karakteri, Al Pacino'nun tarzına pek de uymamaktadır. Bilindik gangster, mafya tiplmeleriyle birlikte, bunların haricinde de neredeyse tüm filmlerinden kazandığı keskin karakter imajı bu filmde biraz zedelenmiştir. *The Godfather*, *Scarface*, *Dog Day Afternoon* gibi filmlerde gördüğümüz Al Pacino'yu 70 yaşına gelmesinin de etkisiyle bulamasak da etkili bakışlarını yitirdiği söylenemez. Psikolojik olarak etkide kalınmaması da mümkün değildir. Al Pacino'ya en iyi aktör-drama dalında Altın Küre ödülü kazandıran bu biyografi türündeki film, insanı, değerlerini, haklarını ve yaşam kalitesinin önemini verdiği örneklerle dokunaklı bir şekilde anlatırken, ötanazinin tüm dünyada yasallaşması adına mücadele verilmesi için tüm hekimleri de tetikleyici unsur olmalıdır.